

С. О. Кузнецова,
к.е.н., доцент,
завідувач кафедри обліку та інформаційних технологій у бізнесі
Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕУ
Г. Подкопай
студент
Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕУ

ЩОДО КОНТРОЛЮ ОПЕРАЦІЙ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

Україна, ставши на шлях інтеграції до міжнародного співтовариства, не може залишатись осторонь процесів, що відбуваються, зокрема, у сфері економічних відносин. Трансфертне ціноутворення (ТЦ) виходить на перший план дискусій платників податків та органів фіскальної служби. В міжнародних компаніях США та Західної Європи трансфертні ціни почали використовуватись за децентралізації управління в промислових фірмах в 20-30-і роки ХХ ст. Нині багато питань виникає через недосконалість законодавства України.

Питання трансфертного ціноутворення знайшли відображення в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема, П. Дзюби, А. Длігач, К. Друрі, Е. А. Аткинсона, Дж. Фостера, О. Клименко, І. Сичевський та інших.

Розвиток транснаціональних корпорацій (ТНК), як форми організації виробничих відносин, призвів до трансформації сутності поняття «трансфертна ціна». Це поняття все активніше використовується для позначення ціни, за якою товари та послуги передаються між господарюючими суб'єктами, що входять до складу певної транснаціональної корпорації. Таким чином, зміст поняття «трансфертна ціна» поширюється на сферу міжгосподарських відносин [4]. У свою чергу, трансфертне ціноутворення (ТЦ) – це викривлення цін угод або розподілу прибутків чи витрат задля мінімізації податкового навантаження між пов'язаними компаніями або структурними підрозділами однієї компанії, якщо об'єкт торгівлі перетинає митний кордон [1]. Основними цілями використання трансфертного ціноутворення компаніями є:

- 1) зниження митних тарифів для філіалів ТНК;
- 2) зниження оподаткування (зокрема, прибутку);
- 3) подолання обмежень на репатріацію прибутків;
- 4) товарне кредитування філій або дочірніх підприємств компанії.

Трансфертне ціноутворення розглянемо у двох аспектах. Перший – це взаємини всередині фірми, за яким трансфертне ціноутворення є досить ефективним інструментом планування і управління. Другий – податковий, який відображає вплив на податкову базу країни, а тому стає об'єктом вивчення з метою контролю на загальнодержавному рівні.

В сучасному світі багато компаній ведуть бізнес не лише у своїй країні, а давно й активно займаються міжнародним бізнесом. Податкові відомства, фінансові адміністрації країн мають стежити за цими процесами. Таким чином, податкові відомства зможуть ефективно впливати на надходження коштів до бюджету. Але треба зазначити, що досвід в цьому регулюванні переважно міжнародний, в Україні виникають проблеми, оскільки підприємства найчастіше застосовують цей метод при здійсненні операцій з офшорними компаніями, що є комерційною таємницею. Україна в своє чергу зіткнулася з рядом труднощів при застосуванні та контролюванні трансфертного ціноутворення деякі з них наведені у табл. 1.

Таблиця 1.

Труднощі введення трансфертного ціноутворення

Зі сторони підприємства	Зі сторони держави
1. Надання внутрішньої інформації для органів державного управління (що призводить до великих штрафів – 5% від суми контрольованих операцій)	1. Нечіткість та протиріччя у законодавчій базі України щодо трансфертного ціноутворення
2. Небажання збільшувати власні витрати внаслідок системи регулювання ТЦ	2. Високий рівень корупції, мала кількість фахівців.
3. Ефективні схеми відмивання коштів у офшорні зони	3. Відсутність норм регулювання трансферних цін на послуги та матеріальні активи
4. Незрозумілість встановлених правил згідно нормативної бази України	4. Відсутність чіткої форми регулювання ТЦ
	5. Закритість даних щодо діяльності компанії в країнах, де немає системи регулювання ТЦ

З метою підвищення ефективності податкової системи в Україні було прийнято закон № 408 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» [2] його головною метою – створення ефективної системи протидії використанню бізнесом оптимізаційних схем із залученням офшорів і підконтрольних осіб. Згідно з Податковим кодексом платники податків не зобов'язані готувати документацію з трансфертного ціноутворення. Проте податкові органи можуть перевіряти цю сферу в рамках загальної податкової перевірки. Крім того, український підхід до відрізняється високим розміром штрафів наведених у табл. 2. за порушення у сфері трансфертного періоду і порушенням принципу стабільності податкового законодавства.

Таблиця 2.

Штрафні санкції в трансфертному ціноутворенні

Розмір штрафу	Суть порушення
300 розмірів мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня податкового (звітного) року	Неподання (несвоєчасне подання) звіту про контрольовані операції
1% від суми операцій, що не задекларовані у звіті, не може перевищувати 300 розмірів мінімальної заробітної плати	Відсутність декларування контрольованих операцій
3% від суми операцій, щодо яких не було подано документацію, але не більше 200 мінімальних зарплат за весь обсяг незадекларованих контрольованих операцій	Неподання документації

Відповідно до пп. 39.2.1.7 ПКУ господарська операція платника податків визнається контрольованою, якщо вона може впливати на об'єкт обкладення податком на прибуток й одночасно задовольняє два критерії:

1. Загальний дохід платника податків від будь-якої діяльності, визначений за правилами бухгалтерського обліку, перевищує 150 млн. грн. (за винятком непрямих податків) за відповідний звітний рік;

2. Обсяг операцій платника податків із кожним контрагентом, визначений за правилами бухгалтерського обліку, перевищує 10 млн. грн. (за винятком непрямих податків) за відповідний податковий (звітний) рік.

Також відбулися зміни в господарських операціях між нерезидентом та його постійним представництвом в Україні вважатимуться контрольованими операціями за умови, що річний обсяг таких операцій перевищує 10 млн. грн. Для цього виду операції не вима-

гається виконання критерію річного доходу. Для інших контрольованих операцій, що підпадають під правила трансферного ціноутворення, як і раніше, річний дохід резидента має становити 150 млн грн та більше, а річний обсяг операцій між резидентом та нерезидентом має дорівнювати або перевищувати 10 млн. грн. Для цілей визначення обсягу операцій розрахунок має проводитись за цінами, що відповідають принципу «витягнутої руки». Раніше розрахунок проводився за договірними цінами.

Отже, трансфертне ціноутворення це виклик для України. С кожним роком всі більше компаній починають працювати згідно трансферного ціноутворення, так проаналізувавши Закон України «Про трансферне ціноутворення» варто відзначити, що він повністю відповідає світовим тенденціям. Оскільки головним завданням при цьому є максимальне оподаткування доходу в юрисдикції. До того ж, український Закон ставить перед собою мету не тільки контролювати операції з нерезидентами, але і перешкодити податковій оптимізації платників податків усередині країни. Адже численні норми Податкового кодексу про звичайні ціни дозволяли податковим органам перевіряти обґрунтованість цін як у зовнішніх, так і у внутрішніх операціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page?text=348>.
2. Закон України від 04.07.2013 № 408-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансферного ціноутворення» URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/408-18>.
3. Савченко Т. Методологічні та методичні аспекти трансфертного ціноутворення у банківських установах України [Електронний ресурс] / Т. Савченко. – Режим доступу : http://www.kneu.kiev.ua/journal/ukr/article/2006_2_Savchenko_ukr.pdf.